

zuur, met name ook melkzuur, vormen en dit weer vooral bij verminderde sekretie. Hij grondt deze meening, dat melkzuur niet alleen door gisting ontstaat, op dierproeven (bij honden met een maagfistel) en onderzoek van het door z.g.n. schijnvoeding verkregen maagsap; verder vindt hij het zelfs onwaarschijnlijk, dat de vaak belangrijke hoeveelheid melkzuur, die reeds spoedig na een proefontbijt kan aangetoond worden, alleen door gisting zou ontstaan.

Zonder mij op een zoo ruime ervaring als die van SCHALY te kunnen beroepen, meen ik eenige klinische waarnemingen te kunnen opgeven, die eveneens tot bovenstaande vraag aanleiding geven. Deze gelden eenige patiënten, met retentie, zeer laag of ontbrekend gehalte aan zoutzuur bij aanwezigheid van melkzuur, terwijl bij operatie bleek, dat een goedaardig lijden van het duodenum (stenose op den bodem van een zweer) dezen toestand had teweeggebracht.

Afgezien van het gemis van verdere gegevens kan en behoef ik hierop niet verder ingaan, omdat deze waarnemingen — zij werden te Berlijn gedaan — binnenkort door een Duitsch collega zullen gepubliceerd worden.

In elk geval lijkt mij de vraag gewettigd, of de waarde van de aan- of afwezigheid van melkzuur en melkzuurbacillen in de retentievloeistof als onderscheidend kenmerk tusschen maagkanker en zweer niet aan twijfel onderhevig is.

Utrecht, 7 Januari 1921.

J. E. SCHULTE.

BENOEMING VAN SPOORWEGARTSEN.

In het *Tijdschrift* van 1 Januari komt H. DE JONG te Leeuwarden optegen mijn uiteenzetting omtrent het benoemen van geneesheeren bij het Z. en O.-fonds der Nederlandsche spoorwegen, door mij uitgesproken op de laatste algemeene vergadering te Arnhem (zie daaromtrent het verslag van de *Handelingen* op bladz. 2349).

Indien DE JONG zich de moeite had gegeven mij te voren op mijn door hem uitgesproken onjuistheid te wijzen, dan zou zijn stukje in de pen zijn gebleven.

In de vergadering van de Commissie van Beheer van het Z. en O.-fonds van 28 April 1916 toch werd besloten bij het vervullen van vacatures te werk te gaan, zooals ik dit heb uiteengezet. Eénmaal is in die ongeveer 5 jaar van dezen regel afgeweken en dit mede in overleg met den vertegenwoordiger der fondsgeneesheeren bij de Commissie van Beheer. •

De twee gevallen welke DE JONG noemt, deden zich voor in de jaren 1912 en 1915. Bij het nazien van de desbetreffende bescheiden in het archief bleek mij buitendien, dat zelfs toen aan DE JONG geen onrecht is gedaan.

Abcoude, 9 Januari 1921.

TH. MOINAT,

*Vertegenwoordiger der Fondsgeneesheeren
bij de C. v. B. van het Z. en O.-fonds.*

DE ONHOUDBAARHEID VAN HET MONISME.

Het artikel van DE CASPARIS in het no. van 8 Januari van dit *Tijdschrift* heeft een tweeledig doel: 1e. aantoonen de onhoudbaarheid van het monisme en 2e. aan de leer van BERGSON demonstreeren dat een conceptie der werkelijkheid mogelijk is, die niet op monistischen grondslag berust. Het komt mij voor, dat hij noch in het een noch in het ander geslaagd is, en ik wil trachten dat duidelijk toe te lichten.

Wat het tweede doel betreft: het overzicht dat gegeven wordt van de wijsbegeerte van BERGSON is zeer fragmentarisch; er worden slechts enkele onsamenhangende grepen gedaan uit de beschouwingen van dien wijsgeer, terwijl bewijzen en nadere toelichtingen voor tal van paradox klinkende stellingen geheel ontbreken. Het is niet mogelijk uit de enkele gegevens besluiten te trekken over de kennistheoretische grondslagen van die leer; nergens blijkt, dat BERGSON rekening houdt met de ervaringsfeiten, waaronder ik ook rangschik het feit van het levens belangvan

goede gewaarwordingen voor mensch en dier. Van het dualisme in die leer blijkt niets. Beschouwen BERGSON en DE CASPARIS ziel en stof als twee van elkaar onafhankelijke realiteiten, en zijn zij er ingeslaagd de moeilijkheden van de dualistische beshcouwingswijze, die — volgens DE CASPARIS zelf — zóó groot zijn, dat het psychomonisme daarom de voorkeur verdient boven de gangbare dualistische stelsels, bevredigend op te lossen? Uit het artikel van DE CASPARIS blijkt het niet, terwijl uit de uitlating van den schrijver, dat „de stof het product is van ons bewustzijn”, men zelfs zou moeten opmaken, dat hij alleen de realiteit van het psychische erkent en dus per se monist is. Dan zal toch zeker de door hem verdedigde leer van BERGSON ook monistisch zijn, en zou zijn artikel tot opschrift moeten dragen: „een nieuwe monistische leer”.

In geen geval heb ik in zijn opmerkingen aanleiding gevonden om op zijn goedmoedijken raad in te gaan om de kennistheoretische fundamenten van de kennisleer van KANT-HEIJMANS nog eens grondig te onderzoeken.

En nu het eerste doel van den schrijver: „het aantoonen van de onhoudbaarheid van het monisme”.

Het spijt mij zeer, dat de schrijver, die in mijn artikel „onze kennis van de werkelijkheid” aanleiding gevonden heeft tot het schrijven van zijn stukje, de kern van mijn betoog zoo slecht begrepen heeft. Ik moet wel zeer onduidelijk geweest zijn in mijn uiteenzetting, dat zelfs een wijsgeerig geschoold persoon mij heeft kunnen misverstaan.

Er is toch geen sprake van, dat ik een verzoening bedoel tusschen het psychisch-monisme en het materialisme; twee wijsgeerige stelsels die niet met elkaar te verzoenen zijn. Ik heb trachten aan te toonen, dat de fenomenale wereld in ruimte en tijd, het *juiste* symbool (zoo men wil: beeld) is van de, aan die wereld ten grondslag liggende werkelijkheid, en dat daarom fenomenalisten en realisten elkaar de hand kunnen reiken. Maar juist omdat die wereld met zijn geometrische eigenschappen het absoluut *goede* symbool is van de daarachter liggende werkelijkheid, kan die werkelijkheid niet psychisch zijn, en is dus de psychomonistische conceptie van prof. HEIJMANS veroordeeld.

DE CASPARIS bestrijdt eigenlijk uitsluitend het psychomonistisch stelsel van HEIJMANS, van het materialisme maakt hij zich met een paar „Schlagwörter” af. Voor het psychomonisme behoef ik geen lans te breken, dat kan men gerust overlaten aan de voorstanders. Ik meen, dat DE CASPARIS een paar bezwaren tegen dat stelsel te berde brengt, die wel de overweging waard zijn. Erger maakt hij het echter met het materialisme en ik voel mij wel groepen tegen zijn beschouwing over dat stelsel op te komen.

Zijn eerste argument past niet in een wetenschappelijk betoog. Het psychomonisme berust volgens hem op de gegevens van het materialisme, plus de gegevens die een uitvoerig onderzoek van ons kenvermogen (de kennisleer van HEIJMANS) ons verstrekt heeft, en de autoriteit van prof. HEIJMANS staat volgens hem ons er voor borg, dat zijn stelsel beter is dan het materialisme. Ik heb meenen aan te toonen, dat er een groote fout schuilt in HEIJMANS' kennisleer, en wanneer DE CASPARIS het met mijn beschouwing niet eens is, had hij beter gedaan met een poging te wagen om mijn betoog te ontzenuwen, dan door een beroep te doen op een „autoriteit”.

En nu de genadeslag voor het materialisme!

„Het is in hooge mate onlogisch!” „Het is duidelijk, dat het stoffelijke een product is van ons bewustzijn!” en toch wil dat materialisme het stoffelijke tot het primaire verheffen!

Laat ik tegenover die bewering nu nog eens in het kort herhalen, wat ik in mijn artikel gezegd heb:

Het materialisme, aangepast aan het fenomenalisme van KANT-HEIJMANS zegt niet meer: de natuurobjecte te zijn „de werkelijkheid zelve”, naar het houdt vol dat de werkelijkheid „de Dinge an sich”, wat hun belangrijkste eigenschappen betreft, met juistheid gesymboliseerd worden door de natuurobjecten, zoodat men ze, zonder fouten te begaan, met elkaar kan identificeeren. Het materialisme

zegt dus niet, dat de gewaarwordingsinhouden — psychisch verschijnsel — de materie zijn, maar het bestempelt met dien naam de „Dinge an sich” voor zoover die hun *juiste* symbool vinden in de natuurobjecten.

DE CASPARIS zal toch zeker niet volhouden, dat de „Dinge an sich” een product van ons bewustzijn zijn.

Verder meen ik, dat geen enkele theorie beter rekening houdt met alles, wat de wetenschap ons geleerd heeft over het verband tusschen het psychische en het materiele, dan de gewijzigde hypothese van BUCHNER die in het psychische een functie ziet van de „Dinge an sich”, die — wat zeer belangrijke eigenschappen betreft, dus altijd toch slechts ten deele — door ons gekend worden als natuurobjecten.

Kampen, 10 Januari 1921.

J. D. C. KOCH.

DE OPERATIEVE BEHANDELING VAN SPONDYLITIS.

Naar aanleiding van het artikel van JAGERINK meen ik er even op te moeten wijzen, dat ik in 1916 in het *Tijdschrift voor Ongevalleneeskunde* no. 5 van den ien jaargang een methode van fibula-transplantatie beschreven heb, welke zeer veel eenvoudiger is en even goede resultaten geeft, zooals mij sedert herhaaldelijk gebleken is.

Nijmegen, 9 Januari 1921.

H. J. LYCKLAMA A NIJEHOLT.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

HAMBURG. — **Nieuwe universiteit.** De wijze van beheer der jonge universiteit te Hamburg is geheel gewijzigd en de *Munch. med. Wochenschr.* vreest daarvan ernsige gevolgen. In plaats van door een curatorium met een lid van den senaat van Hamburg als commissaris, wordt nu het toezicht geoeffend door een commissie van 17 leden, waarvan ten minste acht leden van de Bürgerschaft (het parlement van Hamburg) en drie, eveneens door de politiek aangewezen leden, die door de acht eerste worden benoemd. Tot nu toe kan men niet zeggen, dat de belangrijke macht, die aan den Amsterdamschen gemeenteraad is toegekend bij de benoeming van hoogleeraren, in politieken zin in belangrijke mate verkeerd is gebruikt, dus ook te Hamburg kan het wel meevalen. Een verdere grief is, dat in den senaat, die uit 17 leden bestaat, vier studenten moeten zitting nemen, een eer, die door de studenten niet eens begeerd wordt; zij hebben zich te Würzburg op de Studententagung daartegen verklaard. Maar men wenscht hen, tegen hun zin, op te voeden in het begrip, dat de universiteit een kapitalistische inrichting is, waarbij de professoren als „uitbuiters”, de studenten als „onderrukteni” zijn ingedeeld.

PARIJS. — **De dageraad van het gezond verstand.** Het *Journal de Médecine de Parijs* waarschuwt ernstig tegen de gevolgen van de vijandige houding, die voornamelijk in Frankrijk nog steeds wordt aangenomen tegenover de geleerden van Duitschland, terwijl in Japan, Engeland en Italië meer en meer naar herstel der oude betrekkingen wordt gestreefd. „En zóó berokkenen we ons wie weet hoe spoedig een nieuwen oorlog, omdat onze vijanden van gisteren ons niet beter zullen kennen dan vroeger; omdat zij niet zullen weten dan de Franschman werkt, dat hij niet bang is voor mededinging, dat hij een vuistslag niet ongestraft laat, en opnieuw aangevallen, er nog duchtig op los zou lsaan, maar dat er inmiddels Franschen zijn, die genoeg hebben van deze politiek, welke ons dreigt te isoleeren in de wereld, Franschen die gereed zijn, allé gelegenheden tot samenwerking aan te vatten en